

– Ez egy nagyon fontos észrevétel. Elég, ha az amerikai zenekarok példáját vesszük, ahol a zenész szakszervezetek nagyon erősek és komoly követelményeket támasztanak a turné szervezőivel szemben. Úgy gondolom, hogy a megoldást a mindenre és mindenkire kiterjedő folyamatos párbeszéd jelenti. A gyakorlatban a muzsikuskon áll vagy bukik egy turné sikere, és a

menedzsmentnek ezzel számot kell vetnie. Ugyanakkor a menedzsmentnek van átfogó képe arról, hogy mitől és hogyan működnek jól a dolgok. Ez egy nagyon összetett és bonyolult kép, de a menedzsmentnek ezt a muzsikussal is meg kell ismertetnie. Akárcsak a lemezipar napjainkban. Többé már nem azt a mintát követik, hogy felvételt készítek és enyém a nye-

reség. Ez ma már nem működik. Sokkal inkább az, hogy felvételt készítek, és beszéljük meg, hogy mit és mennyit fektetünk be, mennyi nyereséget várunk el, és milyen arányban osztozunk. Ez sokkal inkább kétoldalú megközelítés. A menedzsment feladata, hogy képes legyen a feltételeket megtárgyalni és közvetíteni a két oldal között.

Kaizinger Rita

A IAMA konferencián a szimfonikus zenekarok képviselői között jelen volt Maurizio Roi, a páрмаi székhelyű Arturo Toscanini Alapítvány elnöke, aki egyúttal az Emilia Romagna tartomány színházait tömörítő egyesület elnöki tisztét is betölti. Vele és az olasz panelt moderáló, valle d'aostai származású Günther Obwexerrel az olaszországi zenei élet mai helyzetéről beszélgettünk.

I A konferencián az egyetlen olyan ország, amelynek delegáltjai önálló panel keretében vitatták meg problémáikat, Olaszország volt. Még a kelet-európai régió egykori szocialista országai is közös panelbe tömörültek. Mindez arra enged következtetni, hogy nem javult az a tendencia, ami Olaszországban a kultúra finanszírozását immár két évtizede folyamatosan jellemzi.

G.O.: A helyzet sok tekintetben hasonló a legtöbb európai országhoz, tekintve, hogy Olaszországot is súlyosan érinti a jelenlegi adósságválság. A mi országunk helyzete azonban annyiban különbözik, hogy azokat a problémákat, amelyekkel a jelenlegi krízis során szembesülni kényszerül, évtizedek óta görgeti maga előtt és mostanra 1900 milliárd euró államadósságot halmozott fel. Ennek következtében az állam ott igyekszik csökkenteni a kiadásokon, ahol csak tud. És nyilvánvalóan, ha választani kell aközött, hogy egy kórház szubvencióját csökkentsék, vagy egy szimfonikus zenekartét, akkor a szimfonikus zenekartól fog-

nak pénzt elvonni. A Berlusconi-kormány az elmúlt évtizedben nagyon nagy mértékben, csaknem 50%-kal csökkentette a kulturális kiadásokat. Ez azonban olyan méretű tiltakozást váltott ki az állampolgárokból, hogy több pénzt már nem vontak el a kultúrától, hanem felemelték a benzin árát, amelyből literenként 2 centet a kultúra támogatására fordítanak.

M. R.: A helyzet a korábbakhoz képest annyiban változott, hogy a kulturális intézmények támogatásának csökkenő tendenciája idén megállt, és stabilizálódott, ami annyit jelent, hogy ebben az évben nem volt több elvonás. Ezzel együtt az említett intézmények anyagi helyzete összességében mégis romlott, tekintve, hogy a jelenlegi kormány – ami összehasonlíthatatlanul jobb a megelőző, Berlusconi vezette kormánynál – az Olaszországot sújtó gazdasági válság miatt az Európai Unió által előírt stabilizációs program végrehajtása érdekében sok forrást elvont más – közigazgatási – intézményektől, például a tartományi önkormányzatoktól, amelyek jelentős részt vállaltak a területükön működő zenei intézmények alaptevékenységének finanszírozásában. Ehhez járul az a körülmény, hogy a magáncégek is egyre kevésbé képesek szponzorálni a kultúrát. Az összkép finansiális téren tehát továbbra sem javult, sőt azt mondhatnám, hogy tovább csökkentek a támogatási lehetőségek.

G.O.: Nem szabad elfelejteni, hogy az egyre csökkenő magánszponzoráció mellett a reálgazdaság recessziója miatt a többi közintézmény is bajban van. Egyre romlik a szolgáltatások színvonala az óvodákban, iskolákban, mert nincs pénz fejlesztésre, állagmegóvásra. Nem tudom, hová fog ez fajulni. Jelenleg a tartományi, megyei, vá-

rosi önkormányzatok még próbálják betömöködni azokat a réseket, amelyeket a központi elvonások ütöttek a zenei intézményekben. De az operaházak is hatalmas adósságokat halmoztak fel az évtizedek során.

M.R.: Mindez nem a kormányzat negatív szándékainak, hanem az általánosan rossz gazdasági helyzetnek a következménye. Ugyanakkor azt is el kell mondani, hogy az előző kormány idején elvesztegettünk tíz évet azzal, hogy nem hajtottuk végre zenei intézményeink radikális reformját. Ezek mélyreható átalakítása nélkül ugyanis bármennyi pénzt fordítanának is a mindenkori kormányok a kultúrára, az csak marginálisan kezelné a problémát. Az olasz zenei életnek ugyanis radikális reformokra van szüksége.

I Melyek a válságtól leginkább sújtott ágazatok?

G.O.: Olaszországban figyelembe kell venni az egyes műfajok közötti hierarchiát. Előbb szüntetnek meg egy szimfonikus zenekart, mint egy operaházat. Létezik egy központi alapítvány, amelyből valamennyi előadó-művészeti ágat finanszírozzák, nemcsak a zeneművészetet, hanem a filmeket és a prózai színházakat is. Ennek az éves költségvetése mintegy négyszáz-millió euró. A zene területén maradv a hierarchia csúcán az operaházak állnak, őket követik a szimfonikus zenekarok, a kisebb zenei együttesek és a hangversenyszervező egyesületek. A milánói Scala és a Santa Cecilia Academia helyzete természetesen kivétel, hiszen a Scala az olasz kultúra zászlóshajója, következőképpen még a mostani helyzetben is jelentős magánszponzorációra támaszkodhat, ami esetében több, mint az állami tá-

mogatás, míg a többi operaháznál ez fordítva van. A Santa Cecilia Academia pedig nem játszik operát, így kevesebb állandó fix kiadással kell számolnia.

I Milyen reformokra lenne szükség annak érdekében, hogy a zeneművészet helyzete javuljon?

M.R.: Mindenekelőtt az operaházak struktúráját kellene megreformálni. Többféle elgondolás létezik arra vonatkozóan, hogy ezt hogyan kellene végrehajtani. Ha megkérdezi például Marco Tutino zeneszerzőt, aki szintén tagja a mostani panelnek, valószínű, hogy neki az enyémtől különböző elképzelései lesznek. Az én véleményem szerint az operaházak működését az operaelőadásokra kellene korlátozni. Jelenleg az olasz operaházak olyanok, mint a szupermarketek: megtalálható bennük minden. Alapjában véve a mi operaházaink még mindig 19. századi intézmények, amelyek ebben a formában már működésképtelenek, mivel a fix társulati létszám miatt nagyon magas állandó költségeik vannak. Ezt kellene összekötni az Általános zenei törvény módosításával, hogy egyes zenekarok számára lehetővé tegyük a létszámbővítést, ami jelentős mértékben elősegíthetné a ma Olaszországban meglehetősen gyenge szimfonikus aktivitás megerősödését. A tartományi rendszerbe integrált független ze-

nekarokra és független balett-társulatokra lenne szükség, amelyek nem tartoznának a társulathoz, de a tartományi székhelyek nagy jelentőségű színházaival együttműködve az operai igényeket is ki tudnák szolgálni, egy jól összehangolt és igény szerint bővíthető rendszerben. Ennek megvalósításához persze több pénz kellene. Olaszországban 13 operaház működik, és a zeneművészetre szánt teljes évi költségvetés mindössze 200 000 000 euró, ami annyi, mint a két párizsi operaház éves költségvetése. Két évvel ezelőtt a Berlusconi-kormány kulturális minisztere módosította az operaházakról szóló törvényt, amivel lényegében 30%-kal próbálta meg csökkenteni az ott dolgozók fizetését. Végül nem oldott meg semmit, és ma az operatársulatok többsége komoly bajban van, tekintve, hogy a struktúra átszervezésének elmaradása miatt továbbra is nagyon magas állandó kiadásai vannak.

G.O.: Ráadásul, ha egy színháznak mégis csökkenteni kell a kiadásait, akkor legkevesebbé a társulat költségeit tudja megkurtítani, hiszen az erős szakszervezetek azonnal heves tiltakozásba kezdenének.

M.R.: A finanszírozás mellett azonban a kultúrpolitikát is újra kellene gondolni. Az elmúlt húsz évben az olasz televízió sztárszisztémája nem a zene- és a színházmű-

vészetet erősítette, hanem a nagy eseményeket, a látványra és a show-elemekre építve. Az olasz alkotmány 9. paragrafusa azonban előírja az állampolgároknak a kultúrához való jogát, ami annyit jelent, hogy a kultúra nem időtöltés, nem ceremónia és nem üzlet, hanem mindenekelőtt jog, amelyet az állam kötelessége biztosítani.

I A televíziós show-műsor is a kultúra része....

M.R.: Ez igaz, de nem művészet, hanem időtöltés, aminek célja a szórakozás. Akárcsak a popzené vagy a tánczené. Mindazt, ami önállóan is megél a piacon, mert üzlet, szükségtelen anyagilag támogatni. A Beatlest felesleges finanszírozni, mert önállóan is megáll a lábán. Finanszírozni azt kell, ami nem képes eltartani magát, mint például egy Mozartot játszó vonósnégyes. Nem grandiózus eseményekben és szórakoztatásban kell gondolkodni, akkor, amikor a kultúra szubvencionálásáról beszélünk, hanem mindenki számára hozzáférhetővé kell tenni a művészi tevékenységet. Ha választani kell, hogy lemondok minden programot és elköltöm az egész évi költségvetést, azért hogy Maestro Mutit megszerezsem egy estére, vagy rendezek egy évben öt színvonalas koncertet, akkor az utóbbi mellett kell döntenem.

Kaizinger Rita